

Bessenyei beszél

Egy óra a hang birodalmában. Olyan hatvan perc, amelyben egész zenekar szólalt meg, hol az egyes hangszerek, hol pedig a teljes együttes által. Ez az első benyomás nem múlik el az utolsó hang elhátával sem, annyira erős, lenyűgöző, mint maga a művész egyénisége. Míg folyik a közvetítés a szentesi színházteremből — melybe a közönség azért gyűlt össze, hogy Bessenyei Ferenc *Életem: a színház* című előadói estjét meghallgassa — akaratlanul is arra kell gondolni, mi teszi igazán művésszé a színészt? Különleges tehetsége, át- és beleélőképessége, a közvetítő alkat, a finom érzékenység, őszinteség és tudatoság, értelem és intelligencia? Mindez együtt és még mennyi minden más, ami egy-egy nagy egyéniség sajátos arculatát formálja meg. Ezek egyike az orgánium, a hang, sajátosságai közül is a legsajátságosabb, az egyedül csak rá jellemző. Nagy színészek — felejthetetlen hangok is egyben, bár az orgánium művészetüknek csak egyik része. Eszköze. De nem akármilyen, hanem pótolhatatlan különlegesség a mindenkori cél szolgálatában. Örömet adó és fájdalmat keltő, vihart kavarázó és enyhét nyújtó, értelmet sugárzó és sötétséget osztó, simogató és korbácsoló. Ilyen a Bessenyei is.

Talán furcsa és egyoldalú ez a kiemelés, de a rádióban közvetített előadói est-ről lévén szó — indokolt. Kétszeresen is. Egyetlen személy műsora alkalmával a színpad is pódium, ahol a magányos művész fegyverzetének fő kelléke: a hang.

magányos művész fegyverzetének fő kelléke: a hang. De méginkább az, ha a látványtól elszakított hallgatóhoz is szól, mint ebben az esetben, amikor nekünk a készülékek mellett ülőknek Bessenyei „csak” beszélt. Vallott őszinte szóval magáról, a színészhíetéről, a pályáról, az életének értelmét adó hivatásról. Saját szavaival, meg írók és költők alkotásai által. Volt, hogy tolmácsoltt, mint amikor Nagy László gyönyörű szép versét, a *Ki vizi át a szerelmet?* mondta, máskor pedig magyarázott, elemzett. Hány félhangsúlyt kapott az idő folyamán és változtatva például „Faust a társadalom épp akkori állapota miatt. Vagy: mit jelent Dózsa nemzeti tudatunk formálásában, vagy az a pár szó a Bánk bánban, hogy „*ad az orrát magyar, ki bánja a tied*”. S mindezt annak alátámasztására, hogy az igazi színház egy egész nép szabadegyeteme lehet. Aztán a Fáklyalángból Kosuth és Görgei. Majd Illyés után Németh László, idézi, és így vezet át a világi tragédián keresztül Vörösmartyhoz, A vén cigányhoz. A vers elmondása előtt annak alapos elemzését nyújtja át a közönségnek, s ezzel nemcsak hangulatilag, de eszméileg is előkészítik a befogadását a magyar irodalom talán legsodálatosabb költeményének. Annak az alkotásnak, mely a legnagyobb veremondókat is próbára teszi. Bessenyei méltó volt hozzá.

Befejezésül, mint mondta, a kozmikus szépségű nyelvezet mesterét, Juhász Ferencet választotta, a Bartók muzsikáját. És felhangzott *A virágok hatalma*, a *Lej róza*, *virághalom*, *narcisz* és *szarkaláb* kezdet, s az utolsó sorig az egész vers.

Aztán vége lett a műsor-nak. De az élménynek nem, az tovább él, munkál: az érzelmi hatás, a gondolkodás követi. És ha a gondolkodást is követi valami, valami, amiről úgy érezzük, hiányzott addig az életünkben: akkor Bessenyei sem szól hiába.

Vass Márta